

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Ἐδημοσιεύθη πρό τινος εἰς Ἀλεξανδρινὰς ἑφημερίδας πρόσκλησις τῶν ὁμογενῶν Ἑπιστημόνων πρὸς σύσκεψιν διὰ τὸν καταρτισμὸν συλλόγου, μὲ σκοπὸν τὴν υπεράσπισιν τῶν συμφερόντων των καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ἐπιστήμης. Κατὰ πρόχειρον στατιστικὴν ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν ὑπερτριᾶκόσιοι ἐπιστήμονες παντὸς κλάδου, ἰατροὶ, δικηγόροι, φιλολόγοι, θεολόγοι, μηχανικοὶ, ἀρχιτέκτονες, φαρμακοποιοί. Ἐξ αὐτῶν μόλις 80 εἶχον συνέλθῃ, ἐὰν δὲ κρίνωμεν ἀπὸ νέαν πρόσκλησιν, ἢ ὅποια ὀρίζει συνέχειαν τῆς συζητήσεως εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς «Ν. Ζωῆς», δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἐὰν ἡ ἀνάγκη τοῦ συνασπισμοῦ εἶνε ἀναγνωρισμένη, τὰ κατάλληλα μέτρα καὶ ἡ ὁμοφωνία τῶν ἐνδιαφερομένων δὲν εὐρέθησαν ἀκόμη.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑπάρχει περιβάλλον, τὸ ὅποιον ἔξαντλεῖ εἰς τοὺς περισσοτέρους κάθε ἔφεισιν πρὸς ὑψηλοτέραν πτῆσιν, γίνονται δὲ καὶ οἱ ἐπιστήμονες, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐπιχειρηματῆαι ἀπλούστατα ἐμπορευόμενοι τὰς ἐπιστημονικὰς τῶν γνώσεις καὶ τείνοντες ν' ἀποσύρουν τὰ περισσότερα δυνατὰ ὠφέλη. Ὁ καθείς των ἀναγκάζεται μετὰ λύπης νὰ δεχθῇ ἰδανικὸν βιοπάλης, τὸ ὅποιον σιγὰ ἐκτοπίζει τὸ ἄλλο ἰδανικόν, τὸ πλασθὲν εἰς τὰς αἰθούσας τῶν πανεπιστημιακῶν παραδόσεων καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν κύκλων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἡ ἐπιστήμη εἶνε ὡς ἡ Νεκρὰ Θάλασσα. Καμμία δημιουργία εἰς αὐτήν. Στασιμότης μόνον καὶ ἀγὼν πρὸς διατήρησιν. Ἐπειτα ἀκόμη τὸ ἀποπνικτικὸν τοῦτο περιβάλλον συσκοτίζεται περισσότερο ἀπὸ τὴν πλουτολογικὴν διαρροῦθμιν, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ βίος εἰς τὴν Αἴγυπτον. Συνήθως οἱ ἐπιστήμονες εἶνε παιδιὰ ἐντίμων οἰκογενειῶν, τὰ ὅποια ἔδαπάνησαν κάθε οικονομίαν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν των. Ἐρχόμενοι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐκτὸς ἔξαιρέσεων τινῶν, ἔχουν μόνον ἐφοδίων τὸ δίπλωμά των καὶ τὰς γνώσεις των. Ἡ κοινωνία τοὺς δέχεται μὲ κάποιον εἶδος δυσπιστίας εὐνοήτου, διότι ἡ κοινωνία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους

βιοπαλαιστάς, τῶν ὁποίων οἱ εὐτυχήσαντες εἰς τὴν πάλην εἶνε ἐπὶ κεφαλῆς τῆς. Εἶνε ἀναπόφευκτος ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων διαφόρων στοιχείων προστριβή. Τὸ ἓν ἔχει ἔξασφαλίση ὅ,τι νομίζει σκοπὸν τοῦ βίου καὶ ἐνστικτῶς βλέπει ὡς παρείσακτον τὸ ἄλλο, τὸ ὅποιον τείνει μὲ θεωρίας πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν. Τὸ ἄλλο ἔρχεται μὲ τὰς φιλοσόφους περὶ ζωῆς θεωρίας τῶν εὐρωπαϊκῶν κέντρων. Καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν θεωριῶν τούτων φαίνονται πολὺ μικραὶ αἱ διαρκεῖς προσπάθειαι τῶν μελισσῶν τοῦ ἐμπορίου.

Μοιραίως λοιπὸν ἀρχίζει ἡ πάλη μεταξὺ τῶν δύο τούτων στοιχείων καὶ ἐπειδὴ ὁ Νεῖλος δὲν κατεβάξει βιβλία καὶ ἰδεολογικὰ συστήματα ἐμπορευσίμα, τὸ φιλόσοφον στοιχείον, ὅσον καὶ ἂν ἀντιστῇ θὰ ὑποκύψῃ μίαν ἡμέραν εἰς τὸ ἐπικρατέστερον, κατ' ἀπαράβατον νόμον. Σιγὰ σιγὰ θ' ἀρχίσῃ νὰ κάμνῃ ἀβαρίαν τῶν ἰδεῶν του, ὡς θυσίαν πρὸς τὸν Μολὸχ, καὶ, ἀναλόγως τῶν ἰδεῶν ποὺ ἐπικρατοῦν εἰς τὸ ἄτομον, ἢ ἀφαιρεῖ ταύτας διὰ νὰ φθάσῃ χαμηλότερα ἢ τὰς θέτει τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην ὑποπόδιον, ἀντὶ στέμμα ποὺ πρὶν ἦτο, διὰ νὰ ἀνέλθῃ ὑψηλότερα. Οἱ ἐπίμονοι ἀπομονοῦνται καὶ ἡ δημοσία γνώμη τοὺς καταδικάζει ὡς μὴ πρακτικούς. Καὶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἀποκλείονται εἰς ἀνήλιον γραφεῖον, γίνονται μισάνθρωποι, ἀποστρέφονται τὴν κοινωνίαν πρὸς τὴν ὁποίαν δὲν κατώρθωσαν νὰ διαλλαγῶν, καὶ τὰς ιδέας των, αἱ ὁποῖαι τοὺς ἐπρόδωσαν εἰς τὴν ἐφαρμογήν. Ἀπηλπισμένοι, γίνονται ὑπάλληλοι ἢ κατ' ἀνάγκην φιλόσοφοι, ἀρχοῦμενοι εἰς τὸ ὀλίγον καὶ ἡ ζωὴ τὴν ὁποίαν διάγουν, περιορισμένη, μὴ ἐπιτρέπουσα ἀνέσεις καὶ ἐπικοινωνίαν συχνὴν πρὸς τὴν θεὰν ἐπιστήμην, τὴν ὁποίαν ἐλάτρευσαν, καὶ πρὸς τὸν κόσμον, τοὺς κάμνει τὸν βίον ξυνὸν καὶ γεμάτων ἀπὸ πικρίας.

Οἱ ἄλλοι, οἱ πολυπληθέστεροι, ὑπῆρξαν μᾶλλον εὐτυχεῖς. Χωρὶς οὔτε νὰ τὸ θέλουν πολυλάκις, ἀπὸ ἐνδιάθετον ὀρμὴν κάποτε, ἀπὸ δόσιν πρακτικότητος, ὠθήθησαν εἰς μερικὰς παραχωρήσεις. Ἡ κοινωνία δὲν εἶχεν ἀνάγκην αὐτῶν,

διότι, συμπαγής, όπως ήτο, ηδύνατο να επιβληθῆ. Όταν τούς έχρειάζετο, με τὸ χηρμά της πάντοτε θὰ εὑρισκε κάποιον πρόθυμον νὰ τὴν ὑπηρετήσῃ. Καὶ ὅταν τὰ ρήγματα ἤρχισαν εἰς τὰς ἐπάξεις τῆς ἐπιστήμης, πολλοὶ ὑπῆρξαν οἱ μὴ συνεχίσαντες τὴν ἀμυναν. Ἐπειτα, ἡ ἐπιστήμη εἶνε πολὺ ἀπαιτητικὴ. Χρειάζεται ὁ ἐπιστήμων θέσιν ἀνάλογον πρὸς τὴν περιοπὴν της, γραφεῖα, κλινικὴν, κατοικίαν κεντρικὴν καὶ εὐπαραουσίαστον, αἰθούσας, κοινωνικὰς σχέσεις με ὑποχρεώσεις καὶ ὅλα αὐτὰ δὲν ἔρχονται μόνων εἰς τὸν ἐπιστήμονα. Ὅλα αὐτὰ ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ κάτι κτρινας κ' ἐν τούτοις πολὺ χαρωπὰς μορφὰς, περικλειομένας εἰς τὸ γρηματοφυλάκιον τοῦ πλουσίου. Ὁ πλούσιος ἔχει δίκας, ὁ πλούσιος ἀνησυχεῖ διὰ τὴν παραμικρὰν ἀδιαθεσίαν τοῦ μικροῦ, ὁ πλούσιος ἔχει γνωριμίας εἰς τὸ ἐσωτερικόν, αἱ ὁποῖαι θὰ κατεβάσουν πελατεῖαν, ὁ πλούσιος κατέχει τὰ πάντα εἰς χεῖράς του, καὶ ἀπὸ τὰ πάντα αὐτὰ, ἀπὸ τὰς δίκας, ἀπὸ τὰς ἀσθενείας, ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν γαιῶν, ἀπὸ τὰς συστάσεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔξαρτάται ἡ ζωὴ ἐνὸς ἐπιστήμονος.

Ἡ ἐκδοχὴ αὕτη καθιερώθη πρὸ πολλοῦ, οὔτε εἶνε οἱ ἐπιστήμονες τῆς σήμερον ὑπεύθυνοι, οὔτε καὶ ἂν ἦσαν ηδύνατο νὰ καταλογισθῆ εἰς αὐτοὺς τὸ πταῖσμα. Ὁ χωρισμὸς ὑπῆρξε μοιραῖος καὶ ἀναπόφευκτος. Καὶ ἀπὸ τότε μέχρι σήμερον τὰ παραδείγματα τὰ ὁποῖα πείθουν ἐπλήθυναν. Ἐφάνη ὅτι ἐκ πρακτικῆς ἀπόψεως ἡ θεωρία τῶν μᾶλλον συμβιβαστικῶν ἦτο ἢ ἐπιτυχεστέρα. Διότι, ἐπὶ τέλους, ὅσον καὶ ἂν εἶνε κανεὶς ἐπιστήμων, πρέπει νὰ ζήσῃ. Καὶ ὅταν ἀρχίσῃ νὰ ζῆ, γίνεται ἀπαιτητικώτερος καὶ μᾶλλον συμβιβαστικός. Ἀπόδειξις ὅτι ἐκεῖνοι μόνον τῶν ἐπιστημόνων ἐπλούτησαν, ὅσοι κατέγινον εἰς ἐμπόριον βάμβακος ἢ γαιῶν ἢ εἰς μεσιτικὰς ἐργασίας. Καὶ τοῦτο ὄχι μόνον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων.

Ἐπῆλθε λοιπὸν μοιραῖος καὶ ἀναπόφευκτος ὁ χωρισμὸς μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων. Τώρα, μετὰ τὴν ἔλξιν, τὴν ὁποῖαν ἔξασκεῖ ἡ Αἴγυπτος καὶ μετὰ τὴν ἀκατανίκητον γοητείαν της, τὸ ἀπομονωθῆν στοιχεῖον τῶν ἐπιστημόνων συνεπυκνώθη διὰ νέων τοιούτων, οἱ ὁποῖοι φυσικὰ στενοχωροῦνται ἐντὸς περιορισμένου περιβά-

λοντος. Καὶ ἡ στενοχωρία αὕτη τούς ἔκαμε νὰ ὑψώσουν τὰ βλέμματα πρὸς τὴν ἐφέστιον θεὰν τὴν ὁποῖαν ἐλάτρευσαν καὶ εἰς τὴν ὁποῖαν ἀφιέρωσαν τὸν βίον των, ζητοῦντες παρ' αὐτῆς ἀρωγὴν. Φέροντες δὲ τὴν Ἐπιστήμην ὡς σύμβολον, κηρύττουν ἐν ὀνόματι αὐτῆς τὰς θεωρίας, ὅσας εἰς τὰς σχολὰς των ἤκουσαν καὶ ἠσπάσθησαν. Τὰς θεωρίας τοῦ συνασπισμοῦ καὶ τῆς ἀλληλεγγύης. Οἱ ἄλλοι, οἱ παλαιοὶ, οἱ ὁποῖοι τούς ἀκούουν θρονασμένοι εἰς ἀναπαυτικὰ ἀνάκλιτρα ἢ τούς βλέπουν πεζοποροῦντας ἀπὸ πολυτελοῦς καὶ θριαμβευτικῆς ἀμάξης, ἢ σκέπτονται ὅτι δὲν ἔχουν τίποτε νὰ κερδίσουν διὰ νὰ κατέλθουν καὶ τούς τείνουν τὴν χεῖρα εἰς συναδέλφωσιν καὶ συνεργασίαν. Καὶ ὁ μοιραῖος χωρισμὸς ἔξακολουθεῖ.

Ἄλλὰ. Παρ' ὅλην τὴν ψυχρότητα, ἦν συναντᾶ ἡ ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης ἐπίκλησις, ὑπάρχει πάντοτε εἰς μίαν γωνίαν τῆς καρδίας τῶν ἀρχαίων λατρευτῶν κρυμμένη ὀλίγη συμπάθεια καὶ στοργὴ δι' αὐτήν. Δι' αὐτῆς ἠσθάνθησαν τὰ πρῶτα σκιρτήματα τῆς χαρᾶς καὶ πρώτη αὐτῆ ἔσπεψε τὰ μέτωπα των μετὰ τὸν στέφανον τοῦ πρώτου θριάμβου. Ἐν ὀνόματι τῶν δι' αὐτὴν μόχθων καὶ τῶν ἀγρυπνιῶν τῆς μελέτης καὶ τῶν στερήσεων τοῦ φοιτητικοῦ βίου ἀπέκτησαν τὴν κοινωνικὴν ὑπεροχὴν, διὰ τὴν ὁποῖαν σήμερον εὐαίρονται, καὶ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀγάπη καὶ ἡ πρώτη λατρεία των, ὑπὲρ πᾶσαν κοσμικὴν μορφήν, εἰς τὰ πρῶτα θολὰ τῆς νεότητος ὄνειρα. Δὲν δύναται λοιπὸν νὰ λησμονήσουν τὴν παλαιὰν ἐρωμένην, ὅσον καὶ ἂν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὰ βλέμματά των. Ἀπὸ τὴν προῖκα τοῦ γοήτρου της ἀκόμη ἀποζοῦν. Καὶ μία θερμὴ ἐκκλησις ἐν ὀνόματι αὐτῆς δὲν δύναται ἢ νὰ τούς συγκινήσῃ. Κάπου ἐκεῖ, εἰς ἀπόμωρον γωνίαν τοῦ γραφείου των, εἰς τὴν ἀπομόνωσιν τῆς περισυλλογῆς, κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς ἀναπολήσεως, θὰ ἐνθυμοῦνται πάντοτε τὴν αὐστηρὰν καὶ γλυκεῖαν μορφήν τῆς λιτῆς Ἐπιστήμης. Ἐν ὀνόματι τῶν ἱερῶν τούτων στιγμῶν, ἃς γίνῃ ἢ ἐπίκλησις ἀπὸ τούς σφριγῶντας νέους, οἱ ὁποῖοι λατρεύουν τὴν ὑπερτάτην ἔκφανσιν τοῦ Λόγου. Οἱ ἀρχαῖοι λατρευταὶ του δὲν θὰ μείνουν ἀσυγκίνητοι.